

... Most rátérek az Elnök úrra.¹ Neki is győzelem ez. Lehet, hogy nem adják meg neki, ami kijár, de mégis, ennek ellenére, vállalnia kell. Ami hatalmi politika belerondít a dolgokba, az történelmi velejáró. És még nem mondták ki az utolsó szót. Az Elnökné hajlamos arra, hogy pesszimiztikusan ítélje meg a dolgokat. Várjunk. Az egység szükségessé volt. Elszigetelve, egy kisebbséggel nem lehet győzni. Azok, akikkel az Elnökné nem akart egységet, más okokból, de ugyanúgy kétségek között hányódnak. Iványi² is hittel és becsületesen félti a szabadságát, csak másképpen. Ne feledje el, hogy ezeket az embereket éppen nekünk kell áthozni, mert tudás van bennük, és így használhatnak. Szekfű áldozatot hozott, és egész életét megtagadja. Ehhez is kell némi erő, mert hiszen tagadhatatlan, hogy hitt abban, amit csinált. Éppen az Elnöknének kell elismernie, hogy nem minden jobboldali eleve gazember. Ami Vámbéryre, Jászira vonatkozó megjegyzéseit illeti, nem azért nincsenek még otthon, mert baloldaliak, mert hiszen éppen Jászi legnagyobb barátai, akikre múltkori leveleiben mint „tisztá emberekre” hivatkozott, fontos szerepet töltenek be otthon. Supka Géza a Nemzeti Múzeum igazgatója, Csécsy Imre Vámbéry hazajöveteléig a Társadalmi Tudományi Társaságot vezeti, Major Róbert a meggyőződéses Henry George-ista, egy gazdasági szaklap szerkesztője stb. Legyünk egy kicsit objektívabbak. A hazautazás kérdésének ezer oka lehet. Lehet, hogy az államforma kérdésében várják a döntést. Lehet, hogy azért félnek, mert ezek az emberek Amerikában, Angliában éltek, s ha megjavul a viszony a Szövetségesekkel, ez megváltozik (olvasta a szovjet delegátus biztató nyilatkozatát San Franciscóban?) Ne feledje el, hogy ebben a történelmi helyzetben csak kettő között választhatunk, s béke csak akkor lesz, ha a szintézis létrejön. Az egyik oldalon a progresszió még élethalálharcot folytat a reakcióval. A Szovjetnek joga és oka van félni. Ha Macartney bizalmas jelentéseit olvassuk, ténybeli bizonyítékát látjuk annak, hogy mi folyik a kulisszák mögött.

Miért ne érthetnők meg egymást. Az én valeurjeim sem mások, mint az Elnöknéé. Legfeljebb az a különbség, hogy az Elnökné heroikus, szenvedélyes karaktere egy képzelte világba vezeti, s én leszámoltam bizonyos valóságokkal. Meg azután az Elnökné kompolitább, és nincs úgy kötve a magyar nyelvhez, magyar élethez, mint én. Nem igaz, hogy rabbiskodom. Őszintén, egyszerűen beszélek, s több bennem a megértés, mint az Elnöknében. Az Elnökné most messziről látja a dolgokat – ez igaz, de ugyanakkor élvezi a kivetettség képzelte szerepét. Tisztelem, becsülöm és szeretem érte, de nem tudok igazat adni.

A Bulletin „hamisítások”-ra most nem térek ki. Túlságosan kicsinyes és semmis dolog. De nem hamisítottak. Hiszen az Elnök úr már saját maga is elismerően írt a magyar kormányról (lásd Manchester Guardian-cikk). Miklós nem a magyar kormány. A többség baloldali.

A feloszlató gyűlés tegnap nagyszerűen sikerült. 17-en vettek részt, nagyon meghatározó volt. A határozati javaslatot szétküldjük Amerikába. Az új bizottságban nem vesz részt a szervezet. Csak egyének csatlakoznak, ha akarnak. Ezt Révai saját fülem hallatára az ő taggyűlésükön becsületesen be is jelentette. Az ő lapjukban is benn lesz. Mi kiadjuk a mozgalom történetét. Most megírtam az utolsó két évet is. Majd beküldöm. Abba betesszük a feloszlató határozatot is. Az Elnök úr majd személyesen is referál. Az iratokat minden héten kétszer Kellermann-nal rendezem. Az Elnök úr cikkeit, írásait összegyűjtöm. Sajnos sok a levelezés, és az Elnöknének meg kell értenie, hogy nekem a megélhetésért is dolgoznom kell. Május 15. óta már nem kapok fizetést, még azt a két fontot sem. Azért dolgozom a megélhetésemért, hogy politikailag dolgozhassam. A Harc új

száma még nem jött meg. Nekik is ingyen dolgoztam három éven át. Nem mondhatja, hogy haszonleső voltam. A fordítások bármilyen pillanatban véget érhetnek, és akkor kenyér nélkül maradok. Egyelőre három hónapra van pénzünk. Ezt nem panaszképpen mondom, csak azért, hogy értse meg, mi mindent kell csinálnom. Tudom, hogy nem tudom az időmet jól beosztani, de ezt a hibámat már el kell néznie. Márta is elnézi.

Szeretettel

PIL 704. f. Havas-levelek (eredeti)

¹ A levél első felében Havas és Károlyné elvi vitáiról van szó.

² Iványi-Grünwald Béla történész, a festő fia. 1939-től Angliában élt, a Szabad Magyarok Szövetsége egyik vezetője. 1947-1948 között a londoni egyetem oktatója.

86. BRIAN HAIG-IRELAND KÁROLYI MIHÁLYNÉHOZ

(London, 1945. június 11.)

Dear Countess Károlyi,

Many thanks for your letter of June 6th. I was sorry to hear of your illness, and hope you are already making a quick recovery. I had lunch with Count Károlyi & Thwaites on Saturday and as you will have heard we agreed that the club should be carried on in some form if possible. I think the lady whose name Thwaites mentioned to Count Károlyi would be a good organizer if she can be persuaded to take it on. As you know I am ready to do what little I can, but it now seems fairly certain that I shall have a job with the Manchester Guardian, which will mean my leaving London for Manchester at the beginning of July. Though I am pleased at the prospect of working again (I have been out of work since the Digest ended on June 2nd) & with the M. G. I am sorry to leave the friends I have in London. Count Károlyi will no doubt have told you also that May Mawdsley and I are hoping to get married when I am settled in Manchester.

I think your letter¹ was a little too pessimistic about the Hungarian situation. The policy which Lady Listowel is advocating in her letters to the Times is a really disastrous one, for it means in effect raising an agitation against the Soviet Government & two other Governments - the Czechoslovak & Hungarian which have its confidence; this of course is her real motive - ultimately to split the Russians & Western Allies with a „Trieste” incident,² for no one can suppose that a person of her sympathies can have any genuine concern for the welfare of Magyar peasants in Czechoslovakia. That she would like to see them remain there is understandable, for they could then again form an irreddenta as between the wars.

My impression is things are going very well indeed in Hungary now, & that there are real signs of the emergence of democracy both economical & political as a result of the land reform & party setup under the Miklós Government. Whether Miklós personally is a genuine convert or just an opportunist I do not know; some believe the former, but it is really irrelevant, for as things are, he has not the power to do evil. It may be depressing but it must be admitted frankly that this great progress would most probably not have been achieved under British or American sponsorship, & from all I hear our people in Budapest³ are again, as in 1918-19, doing nothing to help and anything to hinder it.

If I may say so I thought it unfortunate that your article in the Council⁴ Bulletin paid so little tribute to the success of the new land reform; here, it seems to me, is a great opportunity to strengthen British-Russian friendship by emphasizing the achievement